

Mesopotamië: Sculptuur

Paleolithicum en epipaleolithicum (+/- 700 000 - 10 000 vC)

* Natufien: 12 500 - 10 000 vC

- ° niet-gesexueerde figurines van mensen en dieren

Neolithicum (10 000 - 5 200 vC)

Proto-Neolithicum en A-Keramisch Neolithicum (10 000 - 7 000 vC)

Pre-Pottery Neolithic A (= PPNA): 10 000 - 8 700 vC

Pre-Pottery Neolithic B (= PPNB): 8 700 - 7 000 vC

- ° figurines of maskers van steen

Keramisch Neolithicum (1e helft 7e mill.)

* voortzetting maken van figurines (vrouwen en dieren)

* **Catal Hüyük (7 000 - 6 400 vC)**

* **Figurines**

- ° zowel mannen als vrouwen, maar vnl vrouwen
- ° in begin uit wit marmer, later meestal terracotta
- ° sommige eerder schematisch, andere meer naturalistisch
- ° klein: 5 - 20 cm
- ° in functie van vruchtbaarheidscultus

Laat-Neolithicum en Chalcolithicum: 6 500 - 3 500 vC

* **Anatolië: Haçılar-cultuur (6e mill.)**

- * vruchtbaarheidsbeeldjes van vnl. vrouwelijke personages
  - ° liggend, staand, met arm naast lichaam of borsten.
- * beeldjes van rechtstaande of zittende vrouwen die luipaard in armen houden of op luipaarden zitten

> voornamelijk van klei

* **Mesopotamië en Syrië**

° Noord-Mesopotamië (Pre-Ubaidfase: 6 500 - 5 000vC)

> Hassuna-stijl (= Laat-Neolithicum/Vroeg-Chalcolithicum: +/- 6 500 - 6 000 vC)

> Samarra-stijl: 6 200 - 5 700 vC (vnl. Centraal en N-Irak)

* Statuetten van albast, marmer of terracotta

* Figurines van vrouwen (cultus of voorstelling principe voortplanting?)

> Halaf-stijl: +/- 6 000 - eind 6e/begin 5e mill vC (vnl in NW-Irak en Eufraat-gebied in Syrië)

° Zuid-Mesopotamië: +/- 7e mill. - 3 700/3 600 vC = El-Ubaid fase

* Ubaid 3 - 4: menselijke figurines (meestal vrouwen) met reptielachtig gelaat

* **Iran: 5 000 - 3 500/ 3 200 vC**

° Susa I-stijl (ZW-Iran / Khuzistan-vlakte)

° Tall-i Bakun-stijl (Z-Iran; provincie Fars)

° Siyalk III / Hissar I-stijl: 1e helft 5e mill - eind 4e mill. (C en NO-Iran)

Uruk / Djemdet Nasr periode: 3 700/3 600 - 2 900 vC (Protohistorie/Proto-Sumerische periode)

* opkomst rondsculptuur

* oudste voorstellingen van hoge status personen (koningen?)

* anthropomorfisme in de voorstellingen, "humanistisch realisme"

- ° weerspiegeling ontwikkeling religieuze concepten ?

* bas-reliëfs

* leeuwejachtstele uit Uruk III: oudste vb van stele

* Sculptuur op vazen:

* narratief en omvangrijke compositie.

* enige dynamiek

> Uruk-periode: 3 700 - 3 200/3 100 vC

> Djemdet Nasr-periode: 3 200/3 100 - 3 000/2 900 vC

* hoefijzervormige baard

Oud-Sumerische periode: 2 900 - 2 336 vC

Rondsculptuur uit steen

- * bloeiperiode van stenen rondsculptuur
- * meestal kleine sculpturen (10 - 40 cm)
- * Religieuze kunst: meestal in tempels
- * vnl koningen en ambtenaren in gebedshouding
- * Vnl zachte steensoorten (ablast of witte kalksteen)
- * bijna uitsluiten uit OS II
- * houdingen van figuren beperkt:
  - staande of tronende figuren
  - zittende mensen met gekruiste benen
  - geknielde figuur (zeer zelden)
  - heel uitzonderlijk groepsbeeld
- * Typische kenmerken:
  - geen goede proporties in lichaamsverhoudingen => geen reële voorstelling
  - Nogal dik hoofd, steeds onbeweeglijk
  - korte, zware hals => indruk dat hoofd in schouders is gezonken
  - gemaakt om in vooraanzicht te bekijken
  - hoekige uitbeelding (star, geen dynamisme)
  - grote ogen, wenkbrauwen in ander materiaal, (ongewenste) flauwe glimlach
  - typische ogen, lange en puntige neus, te grote oren en te groot hoofd
  - schematische aanduiding van details
  - voornaamste persoon is groter
  - geen perspectief
  - onderscheid man >< vrouw : haar -en baarddracht, in bepaalde mate ook kledij
- * weinig evolutie

Rondsculptuur van metaal

> Oud-Sumerische I-periode: 2 900 - 2 800/2 750 (= EDI)

> Oud-Sumerische II-periode: 2 800/2 750 - 2 350 (= ED II - III)

Rondsculptuur

*Kenmerken rondsculptuur Vroeg-Dynastisch II (= OS II)

- Mannen:
  - > rok heeft onderaan slechts 1 rij kaunakes
  - > beide armen zijn vrij
  - > haar valt in twee tressen op schouders
  - > **baard is meer vierkantig**
- vrouwen:
  - > kleed over linkerschouder, onder rechteroksel
  - > haar: 1 lange haarstreng die op hoofd omheen centrale dot gehouden wordt

*Kenmerken rondsculptuur Vroeg-Dynastisch III (= OSII)

- kleed is langer en bestaat volledig uit kaunakes
- mannen zijn gladgeschoren
- vrouwen:
  - > kaunakeskleed bedekt linkerschouder, rechterarm ontbloot

Beelden uit Mari: (Syrië)

- * meestal kleine afmetingen en van kalksteengips (soms albast)
- * vaak met opschrift
- * Vrouwelijk hoofddekkel: Polos (cilindervormig, verbergt haar), bij getrouwde vrouwen met sluier

Akkadische periode: 2 335 - 2 193 vC

- * koninklijke gedachte weerspiegeld in beeldhouwkunst
- * vnl beelden van koning als overwinnende krijger
- * verbetering in technische afwerking van de beelden

- * meer naturalistische richting, die eveneens idealiserend is
  - zeker streven naar abstractie van details om tot algemeen geldend ideaalbeeld te komen
- * betere weergave van menselijke proporties
  - lichaam krijgt natuurlijke grootte
  - musculatuur is realistischer
  - figuren zijn slanker
  - ledematen beter geproportioneerd
  - ogen minder schuin weergegeven
  - oren met normale afmetingen
- * vorm van beweging of actie

* [puntbaard](#)

Neo-Sumerische Periode: 2 230 - 2 006 vC (de Sumerische Renaissance)

- > Guti-invalen (2 230 - 2 120 vC) en Gudea-tijd (+/- 2 150 vC)
- > 3e Dynastie van Ur (2 112 - 2 004 vC)

- * koning als aanbidder voorgesteld
- * vooruitgang t.o.v. Vroeg-Dynastische kunst, achteruitgang t.o.v. Akkadische productie

* Rondsculptuur

- vnl beelden van koningen uit Telloh (Gudea en Ur-Ningirsu), uit Mari (Ishtup-Illum, Idi-Illum)
  - > meestal met handen in gebedshouding
- votiefnagels met voorstellingen van de koning (Ur-Nammu) als korfdrager

* Tello (= Girsu)

- Gudea-beelden:

- > eenheid in voorstelling: steeds dezelfde uitdrukking, kledij,...
- > variatie in proporties en afwerking
- > bijna altijd opschrift
- > steeds met toga-gewaad dat 1 schouder bedekt en met uiteinde over 1 arm gedrapeerd
- > bontmuts (soort astrakan)
- > gladgeschoren schedel en gelaat (religieuze reden?)
- > handen meestal voor de borst gevouwen
- > bijna altijd zelfde zitbankje
- > wenkbrauwen altijd in visgraatmotief
- > religieus geïnspireerd (= OS kunst)

- * sculpturen uit **Mari** (eind 3e / begin 2e mill.)
  - Eerste grootplastiek in harde steen (voorheen zachte steen)
  - opgesteld in paleizen (>< Z-Mesopotamië)
  - hofkunst met religieus karakter
  - onderwerp: vnl Koning

Isin-Larsa periode (vanaf +/- 2 025 - 1 763 vC) & 1e Dynastie van Babylon (1 894 - 1 595 vC)

- > Isin-tijd (2 017 - 1 794 vC) / Larsa (2 025 - 1 763 vC)
- > 1e Dynastie van Babylon (1 894 - 1 595 vC)

- * weinig beeldhouwwerken gekend

Kassietische periode: 1 595 - 1 155 vC)

- * zeer weinig bekend van Kassietische rondsculptuur